

Akwụkwọ Daniel — Nọmba Iri na Itoolu

Mkpa Amụma nke Okwu a bụ 'Elekere' n'Akwụkwọ Daniel

Jeff Pippenger

2023-12-14

Okwu a, “awa,” nke a na-ahụ naanị n’Agba Ochie n’akwụkwọ Daniel, na-ejikọta mgbe niile na ụdị ikpe ụfọdụ. N’isi nke atọ, ọ na-anọchi anya iwu ụbọchị Sọnde, ebe e mesiri ọkọlọtọ a na-anọchi anya ya site n’aka Shedrak, Mishak, na Abednego ike.

N’isi nke anọ ọ na-anọchi anya mbata nke ịdọ aka ná ntị nke ozi mmụọ ozi mbụ ahụ n’afọ 1798. Mgbe e jiri ya mee ihe nke ugboro nke abụọ n’isi nke anọ, ọ nọchiri anya mmeghe nke ikpe nyocha ahụ n’ụbọchị Ọktoba 22, 1844. N’isi nke anọ, ojiji abụọ ahụ e ji okwu “awa” mee ihe na-anọchi anya akụkọ ihe mere eme nke ozi ndị mmụọ ozi mbụ na nke abụọ site n’afọ 1798 ruo n’afọ 1844. Akụkọ ihe mere eme ahụ bụ akụkọ nke égbè eluigwe asaa nke Mkpughe iri. Égbè eluigwe asaa ahụ ka ojiji ugboro abụọ ahụ e ji okwu “awa” mee ihe n’isi nke anọ na-anọchi anya, ya mere ọ na-anọchikwa anya akụkọ ihe mere eme nke mmụọ ozi nke atọ site n’afọ 1989 ruo n’iwu Sọnde nke na-abịa n’oge na-adịghị anya.

N’isi nke ise, okwu ahụ bụ “awa” na-anọchikwa anya iwu Sọnde, ma nkwusi-ike dị n’ebe ahụ dị n’elu njedebe nke alaeze nke isii nke amụma Akwụkwọ Nsọ, bụ United States, dika e gosiputara ya n’ụdị site na njedebe nke alaeze mbụ nke amụma Akwụkwọ Nsọ, bụ Babilon. N’isi nke atọ, nkwusi-ike dị n’elu ọkọlọtọ ahụ n’ime ọkụ ahụ, ma n’isi nke ise nkwusi-ike dị n’elu ọdinihu Belshaza na ikpe pụrụ iche nke ya, ọ bụ ezie na Daniel n’ikpeazụ na-abata n’akụkọ ahụ dika onye na-anọchi anya ọkọlọtọ ahụ.

N’iwu Sọnde, a na-anọchi anya “awa” nke nrananye Nebukadneza na onwụ Belshaza. “Awa” ahụ, nke a na-anọchi anya ya dị ka mmeghe nke ikpe n’isi nke anọ, na-akọwa mmeghe nke ikpe nyocha n’October 22, 1844, ọ na-akọwakwa mmeghe nke ikpe mmezu n’iwu Sọnde. Ma ọ bụ mmeghe nke akwụkwọ ikpe dị n’ebe nsọ nke eluigwe n’October 22, 1844, ma ọ bụ mmalite nke ikpe Chineke wetara n’ahụ ndị juru nzọpụta, na mbido ikpe mmezu n’iwu Sọnde, a na-anọchi anya ịdọ aka ná ntị banyere nke ọ bụla n’ime ikpe abụọ ahụ na-abianu n’Daniel isi nke anọ site n’iji okwu ahụ bụ “awa” mee ihe nke mbụ; a na-anọchikwa anya mmalite nke ọ bụla n’ime ụdị ikpe abụọ ahụ n’eziokwu site n’oge nke abụọ e ji okwu ahụ bụ “awa” mee ihe n’isi nke anọ.

Nkọwa utoasusu e ji mara okwu ahụ bụ “awa” dika Daniel si jiri ya mee ihe, bụ na ọ bụ “polysemy”. Polysemy bụ okwu nwere nkọwa dị iche iche nke a pụrụ ịchikọta onụ n’okpuru otu isiokwu ahụ. Ugboro ise Daniel ji okwu ahụ bụ “awa,” ha niile na-ezo aka n’ikpe, ma nke ọ bụla na-atule akụkọ dị iche iche nke ma ikpe ntaramahụhụ Chineke, nke a na-akpọ ikpe mmezu Ya, ma ọ bụ ikpe nyocha Chineke ebe Ọ na-ekpebi ndị a ga-azọpụta na ndị a gaghị azọpụta. Ma ọ bụ na ọ bụ ikpe nyocha ahụ nke malitere n’October 22, 1844, ma ọ bụ ikpe mmezu ahụ nke na-amalite n’iwu Sunday na-abịa ngwa ngwa, ikpe abụọ ahụ bụ nke na-aga n’ihu n’usoro. Ikpe ntaramahụhụ Chineke, ma ọ bụ ikpe mmezu Ya, na-amalite n’iwu Sunday ma na-arịwanye elu n’usoro, ruo

mgbe ọ ga-eru na mmechi oge amara mmadu na ọria ojoọ asaa ikpeazu.

N'isi nke ise nke Daniel ka e ji okwu a bu "awa" kowaa ikpe nchikwa nke Chineke, dika e gosiputara ya n'onwu Belshaza, na njedebe nke mba ahụ ọ na-achi.

N'otu awa ahụ ka mkpisi aka nke aka mmadu putara, wee dee n'ihu ihe ndoba oriọna n'elu ntụ ocha nke mgbidi nke obi eze: eze ahụ wee hụ akukụ aka ahụ nke dere ihe ahụ. Daniel 5:5.

Ikpé-ekpé ikpe ahụ na-amalite n'iwu ubochi Sode, nke a na-anochikwakwa anya ya site n'irara ihe oyiya olaedo ahụ nye nke Nebukadneza; ma "awa" ahụ metutara karịa nnaputa nke ndi Chineke n'ime nsogbu a na-akpata n'iwu ubochi Sode. Ikpé-ekpé ikpe nke akwuna Taja, nakwa nke United States, na-amalite n'iwu ubochi Sode, nke bu "awa" ahụ nke bu ihe nnochianya nke ikpe n'akwukwo Daniel.

Anukwara m olu ozo si n'eluigwe, na-asi, Sitenu n'ime ya puta, ndi m, ka unu ghara ibu ndi na-eketa mmehie ya, ka unu ghara inatakwa n'ihe otiti ya. N'ihia na mmehie ya eruwo ruo n'eluigwe, Chineke echetakwala ajo omume ya nile. Kwuo ya ugwo dika o kwuru unu, nyekwakwa ya okpukpu abuo n'usoro oru ya si di: n'ime iko ahụ o juputara, juputakwara ya okpukpu abuo. Otu o siri nye onwe ya otuto, biri ndu n'uto n'uba, otu ahụ ka e nyekwa ya ahuhu na iru uju: n'ihia na o na-ekwu n'obi ya, Anọ m odu dika eze nwanyi, abughikwa m nwanyi di ya nwuru, o dighikwa mgbe m ga-ahụ iru uju. N'ihia ya, ihe otiti ya ga-abia n'otu ubochi, onwu, na iru uju, na oké unwu; a ga-ejikwa oku kpoọ ya kpamkpam: n'ihia na Onye-nwe-anyi Chineke nke na-ekpe ya ikpe di ike. Ndi eze nke uwa, ndi ha na ya kwara iko ma biri ndu n'uto n'uba, ga-akwa akwa n'ihia ya, bee kwa ariri n'ihia ya, mgbe ha ga-ahụ anwuru oku nke oku o na-ere, Ka ha guzo n'ebe di anya n'ihia egwu ahuhu ya, na-asi, Ewoo, ewoo, obodo ukwu ahụ Babilon, obodo ahụ di ike! n'ihia na n'otu awa ka ikpe gi bjarutere. Mkpughe 18:4-10.

Iwu ubochi Uka n'ime United States, nke bu mmalite nke ikpe mmezu, nke bukwa nke na-aga n'ihu nwayo nwayo, na-amalite n'"awa" ahụ mgbe a na-akpo umu Chineke ndi ka no na Babilon ka ha puta site n'okolo ahụ. O bu "awa" ahụ ka ikpe na-abia n'elu "obodo ukwu ahụ, Babilon." Ikpe ya, nke okwu ahụ bu "awa" na-anochi anya ya, kpuchiri oge ahụ mgbe a na-akpo igwe aturu ozo nke Chineke ka ha puta na Babilon.

Ma n'ubochi ahụ, mgborogwu Jesi ga-adi, nke ga-eguzo dika okolo nye ndi mmadu; ndi mba ozo ga-achokwa ya: izuika ya ga-adikwa ebube. O ga-erukwa n'ubochi ahụ, na Onyenwe anyi ga-agbatị aka Ya ozo nke ugoro abuo iji nwetaghachi ndi foduru n'ime ndi Ya, ndi ga-adiri, site n'Asiria, na site n'Ijipt, na site na Patros, na site na Kush, na site na Elam, na site na Shaina, na site na Hamat, na site n'agwaetiti di n'oke osimiri. O ga-ewulikwa okolo nye mba nile, kpokotakwa ndi a chupuru achupu nke Izrel, ma chikotakwa ndi Juda gbasasiri site n'akukụ anọ nke uwa. Aizaya 11:10-12.

Onyenweanyi kporo ndi mmadu ka ha si na Babilon puta n'oru mmeghari nke mmuo ozi mbu n'afọ 1844, ma a ga-emegharikwa mmuo ozi nke abuo nke akuko ihe mere eme ahụ n'ubochi ikpeazu, mgbe "Onyenweanyi ga-etinye aka ya ozo ugoro nke abuo iweghachite ndi foduru n'etiti ndi ya." Ndi foduru n'etiti ndi ya o na-akpoputa "ozo," abughi okolo ahụ, n'ihia na okolo ahụ bu

“mgboroṅwụ Jesi,” nke guzoro dika “okoloto” onye “ndi mba ozọ na-achọ.” Ugboro nke abụọ, Chineke ga-akpọtuta mba di iche iche ka ha si na Babilon putu.

O ga-eme nke a site n'ikpokota mbu “ndi a chupuru achupu nke Izrel,” ndi bu “ndi gbasasiri nke Juda,” ndi na-abia “site n'akuku ano nke uwa,” mgbe a kpokotara ha onu na njedebe nke ubochi ato na okara nke idina nwuru anwu n'okporo ama nke Mkpughe isi nke iri na otu, nke na-agafe ndagwurugwu Ezikiel nke okpukpu nwuru anwu na akoro.

“Oge” ahụ ikpe mmezu na-amalite megide “Babilon,” bu “obodo ukwu” ahụ, bu otu “oge” ahụ nke “nnukwu ala oma jijiji” nke Mkpughe iri na otu. Ikpe mmezu nke Chineke na-amalite n’“oge” ahụ, n’ihi na n’isi nke iri na otu nke Mkpughe, e nwere puku asaa a na-egbu n’“oge” nke ala oma jijiji ahụ. E gosiputara puku asaa ahụ site n’aka “ndi ikom kachasi ike” nke Nebukadneza, ndi nwuru mgbe ha na-atuba Shedrak, Mishak na Abednego n’ime oku ahụ e mere ka o di oku “ugboro asaa” kari nkiti. N’oge Mgbawwe ochichi nke France, “puku asaa” ahụ nochiri anya ndi eze na ndi ochichi France, ma o bu ndi ikom ya di ike. O bughị naani Belshaza ka e gburu n’isi nke ise, kama e bibikwara agha ya. “Oge” iwu ubochi Sonda ahụ na-amalite mkpagbu ahụ nke a nochiri anya ya site n’ituba ndi Chineke n’ime oku ahụ, ma o na-akowakwa mmalite nke ikpe mmezu nke Chineke megide obodo ukwu ahụ, bu Babilon.

O bukwa “awa” nke nnukwu ala oma jijiji ahụ di na Nkpughe isi nke iri na otu, mgbe e buliri okpukpu ndi mbu nwuru anwu, ndi anu ohia ahụ si n’olulu na-enweghi nsotu gburu n’okporo ama, elu gaa n’elugwe dika okoloto. N’ebe ahụ kwa, o bu otu “awa” ahụ ka a na-afu Ahuhu nke ato, nke bukwa opi nke asaa. Opi nke asaa bu Ahuhu nke ato, ebumnuche nke opi ikpezu ahụ nke Ahuhu abughị naani iweta ikpe n’elu ndi na-amanye ofufe ubochi Uka, kama o bukwa ime ka mba di iche iche wee were iwe. Ahuhu nke ato, opi nke asaa, na ime ka mba di iche iche were iwe, bucha ihe nnochianya ndi na-ekwu maka oru amuma nke Islam, ma e debere ha niile n’ime “awa” nke nnukwu ala oma jijiji ahụ.

Ha nuru nnukwu olu sitere n’elugwe na-asị ha, Rigonu n’ebe a. Ha wee rigoo n’elugwe n’ime igwe ojii; ndi iro ha wee hu ha. N’otu awa ahụ kwa, nnukwu ala oma jijiji mere, otu uzọ n’iri nke obodo ahụ wee daa, e wee gbuo mmadu puku asaa n’ala oma jijiji ahụ: ndi foduru wee tuọ egwu, wee nye Chineke nke elugwe otuto. Ahuhu nke abuo agafewo; ma, lee, ahuhu nke ato na-abia oso oso. Muo-ozu nke asaa wee kpo opi; e wee nwee nnukwu olu di iche iche n’elugwe, na-asị, Alaeze Nile nke uwa a aghowo alaeze nke Onyenwe anyi, na nke Kraist ya; o ga-achikwa ruo mgbe ebighi ebi, e, ruo mgbe ebighi ebi. Ndi okenye iri abuo na ano ahụ, ndi no odu n’ihu Chineke n’oche ha, wee daa n’ihu ha ala, wee kpo isiala nye Chineke, Na-asị, Anyi na-ekele gi, O Onyenwe Chineke, Onye Puru Ime Ihe Niile, onye di, onye dirikwa adi, onye na-abia; n’ihi na i werela nnukwu ike gi, wee malite ichi. Mba Nile wee were iwe, iwe gi abjawo kwa, na oge nke ndi nwuru anwu, ka e wee kpee ha ikpe, nakwa ka i nye ndi ohu gi, bu ndi amuma, na ndi nsọ, na ndi na-atu egwu aha gi, nta na ukwu, ugwo oru; nakwa ka i bibie ndi na-ebibi uwa. Mkpughe 11:12–18.

Okpukpu ndi nwuru anwu nke Ezekiel na-arigo “elugwe n’ime igwe ojii; ndi iro ha” wee hu “ha” n’“oge” ahụ a malitere ikpo egwu Nebukadneza, nwanji akwuna nke Taia amalite ibu abu, ma Izrel nke dapuru n’okwukwe amalite igba egwu. Izrel nke dapuru n’okwukwe na-anochite anya

onye-amụma ụgha, eze Nebukadneza bụ dragon ahụ, nwanyị akwuna nke Taja bukwa anụ ọhia ahụ. E sere igba egwú ahụ onyinyo site n'aka ndị amụma Bel na ndị amụma nke ọhia nsọ n'akuko Ilaija. E mekwara ka a hụ ya n'igba egwú Salome, ada Herodias. Bel bụ chi nwoke ụgha, Ashtaroth bukwa ndị amụma nke ọhia nsọ, nke bụ chi nwanyị. Ha abụọ onụ na-anọchite anya njikọta nke ụka (nwanyị ahụ) na ọchịchị (nwoke ahụ). Ha abụọ onụ na-anọchitekwa anya onye-amụma ụgha nke United States. Salome na-egosi na onye-amụma ụgha bụ ada Rom, onye oyiya ya bụ njikọta nke ụka na ọchịchị na United States.

N'ihia ya, n'oge ahụ ufodu ndi Kaldea biara nso, wee boo ndi Juu ebubo. Ha kwuru si eze Nebukadneza, Eze, diri ndu ruo mgbe ebighi ebi. Gi, eze, enyewo iwu, na onye obula nke ga-anu uda opi, oja, ubo akwara, sakbut, saltiri, na dulcimer, na udi egwu nile, ga-ada n'ala kpoo isiala nye onyinyo olaedo ahụ: Ma onye obula nke na-agaghi ada n'ala kpookwa isiala, a ga-atuba ya n'etiti oku nke ite-oku na-ere ere. E nwere ufodu ndi Juu ndi i hoputara n'oru nke ogbe Babilon, Shedrak, Mishak, na Abednego; ndi ikom ndi a, eze, elegharawo gi anya: ha anaghi efe chi gi di iche iche, ha adighikwa akpo isiala nye onyinyo olaedo ahụ nke i guzobere. Daniel 3:8–12.

N'ime "awa" ahụ, ndi iro Shedrak, Mishak na Abednego huru na ha juru akara nke anu ohia ahụ, ma ha wee riu eze ahụ ka o mezuo ikpe ahụ e kenyere. N'ime "awa" ahụ, iwu Sonde, nke bu ima jijiji ahụ nke na-abia ihu anu ohia nke uwa (ala oma jijiji), onuma na iwe Nebukadneza na-aputa ihè.

Mgbe ahụ, Nebukadneza, n'itu egwu na iwe ya, nyere iwu ka a kpota Shedrak, Mishak, na Abednego. Mgbe ahụ, a kpotara ndi ikom a n'ihu eze. Daniel 3:13.

Mmegbu a na-eme megide ndi ama abuo nke Chineke (Shadrak, Mishak na Abednego), ka a na-eme mgbe ha juru ikpo isi ala, ma o bu dika Mkpughe isi iri na otu si kowaa ya—ha guzoro n'elu ukwu ha.

Mgbe ubochi ato na okara gasiri, Mmuo nke ndu sitere n'aka Chineke batara n'ime ha, ha wee guzo oto n'ukwu ha; nnukwu egwu dakwasiri ndi ahụ huru ha. Ha wee nu nnukwu olu sitere n'elugwe na-asị ha, Rìgoni bia n'ebe a. Ha wee rigoro n'elugwe n'ime igwe ojii; ndi iro ha wee hu ha. Mkpughe 11:11, 12.

N'iju ikpere ala, ha na-eguzo n'ukwu ha dika usuu ike nke Ezekiel. Ha na-eguzo mgbe ha natara ma mesia kposaa ozi nke ika akara nke na-eme gide iwulite njiko nke ụka na ọchịchị na United States, ma doo aka na nti banyere iwu ubochi Sonde na-abia n'oge na-adighi anya, ma kowaa na ikpe mmegwara nke Chineke na-achọ imezu ugbo a site n'aka Islam nke Ahuhu nke ato. A na-anochi anya ozi Mkpu Etiti Abali ahụ site na "ihe nzuzo" ahụ nke e kpugheere Daniel n'isi nke abuo, ma mgbe ndi Chineke nke ubochi ikpezu biri n'ime "eziokwu" ahụ, a pughi ma agaghi enwe ike ime ka ha maa jijiji site n'ala oma jijiji nke di nnoo nso.

"Oru a na Battle Creek di n'otu udi ahukwa. Ndi ndu n'ulo ogwu mgbake ahụ esorola ndi na-ekweghi ekwe gwakota onwe ha, na-ekwe ka ha sonyere n'ulo nzuko ha, n'ogo ufodu; ma o di ka iga oru ka anya ha mechiri emechi. Ha enweghi nghota iji hu ihe ga-adakwasị anyi n'oge o bula. E nwere mmuo nke ida mba n'obi, nke agha na iwufu obara, mmuo ahụ ga-arikwa elu

ruo n'isi njedebe nke oge. Ozugbo e mesiri ka a ga-akarà ndi nke Chineke n'egedege ihu ha—o bughì akara ma o bu mbaàmà o bula a puru ihu anya, kama ibu itokwasì onwe ha n'ezikwu, ma n'uche ma na mmuò, ka a ghara ime ka ha può n'ebe ahù—ozugbo a kpochara ndi nke Chineke akara ma dozie ha maka ima jijiji ahù, o ga-abia. N'ezikwu, o malitelari ugbu a. Ikpe Chineke di ugbu a n'elu ala, iji nye anyi ido aka na nti, ka anyi wee mara ihe na-abia.” Manuscript Releases, volume 10, 252.

Ikachi ahù na-anochi anya akara nke mmadu apughì ihu na mbu, ma emesia mmadu nile ahù ya. Mgbe ndi nke Chineke nabatara ozi nke Mkpu Etiti Abali, nke e jiri “ihe nzuzo” ahù nke e kpugheere Daniel n'isi nke abuo nochite anya ya, ha anabatara “ihe nzuzo” nke oiyi nke anu ohia ahù nke na-eduba n'akara nke anu ohia ahù, nke na-eweta ikpe Chineke, nke a na-emezu site n'aka Islam. Nke a na-eme n'oge mmuò nke ida mba n'obi, nke agha na ikwafu obara na-abawanye. Oge ahù bu ugbu a. O na-eme mgbe ndi ndu nke Adventism enweghi ike ihu uzò n'ihì isì nke Laodicea. N'oge usoro ikachi ahù, nke a na-emecha na Mkpu Etiti Abali, a na-atunye akara ahù n'egedege ihu ndi amamihe na-amaghì nwoke, ma a naghì ahù ya anya. Shedrak, Mishak na Abednego na-anochi anya ndi ahù bu ndi edobeworo onwe ha n'ezikwu, dika e gosiri ya site na mkparita uka ha na Nebukadneza.

Nebukadneza kwuputara ma si ha, O bu ezikwu, unu Shedrak, Mishak, na Abednego, na unu adighi efe chi m, maobu kpoò isiala nye oiyi olaedo ahù nke m guzobere? Ugbu a, o buru na unu di njikere na mgbe o bula unu nuru uda opi, oja, ubo akwara, sakbut, abu akwara, na dulcimer, na udi egwu nile, unu ada n'ala ma kpoò isiala nye oiyi ahù nke m mere; o di mma: ma o buru na unu akpoghi isiala, a ga-atuba unu n'otu awa ahù n'etiti oku oku na-enwu enwu; onye kwa bu Chineke ahù nke ga-anaputa unu n'aka m? Shedrak, Mishak, na Abednego zara ma si eze, O Nebukadneza, anyi enweghi mkpa iza gi okwu n'ihe a. O buru na o di otu a, Chineke anyi onye anyi na-efe nwere ike inaputa anyi n'ime oku oku na-enwu enwu ahù, o ga-anaputakwa anyi n'aka gi, O eze. Ma o burugodi na o bughì otu a, ka a mara gi, O eze, na anyi agaghì efe chi gi, maobu kpoò isiala nye oiyi olaedo ahù nke i guzobere. Daniel 3:14–18.

Mgbe nke a gasiri, ndi nso ato ahù ga-egosiputa akara nke Chineke nke a puru ihu anya. Naani ndi mbu nwere akara ahù n'ime ha nke a na-apughì ihu anya ka a ga-etinye n'igosiputa akara nke Chineke n'oge o ghaghì ibu nke a na-ahù anya.

Mgbe ahù Nebukadneza juputara n'oke iwe, odidi ihu ya wee gbanwee megide Shedrak, Mishak, na Abednego; ya mere o kwuru, nye iwu ka a kpoo oku ahù okpukpu asaa karija ka a na-akpo ya oku. O nyekwara ndi dike kachasi ike no n'ime ndi agha ya iwu ka ha kee Shedrak, Mishak, na Abednego agbu, tuba ha n'ime oku ahù na-enwu enwu. Mgbe ahù e ji uwe mwuda ha, uwe ukwu ha, okpu ha, na uwe ha ndi ozò kee ndi ikom ndi a agbu, tuba ha n'etiti oku ahù na-enwu enwu. Ya mere, n'ihì na iwu eze ahù siri ike, ma oku ahù di oke oku, ire oku ahù gburu ndi ikom ahù buliri Shedrak, Mishak, na Abednego. Ndi ikom ato a, bu Shedrak, Mishak, na Abednego, dara n'etiti oku ahù na-enwu enwu, ebe e ji agbu kee ha. Mgbe ahù Nebukadneza eze turu n'anya nke ukwu, bilie ngwa ngwa, kwuo, si ndi ndumodu ya, O bughì ndi ikom ato ka anyi tubara, ebe e ji agbu kee ha, n'etiti oku ahù? Ha zara, si eze, Nke ahù bu ezikwu, eze. O zara, si, Lee, ahuru m ndi ikom ano, agbu ha atopula, ha na-ejeghari n'etiti oku ahù, o dighikwa ihe ojo mere ha; odidi nke onye nke ano ahù di ka Okpara Chineke.

Daniel 3:19–25.

Ndị àmà abụọ ahụ, ndị Shadrach, Meshach na Abednego nọchiri anya ha, a ga-ebuli ha elu dị ka ọkọloto, mgbe ahụ ka a ga-ahụkwa akara ahụ.

“Orụ nke Mmụọ Nsọ bụ ime ka ụwa kwenye banyere mmehie, banyere ezi omume, na banyere ikpe. A puru naanị idọ ụwa aka ná ntị site n’ihu ndị kwere eziokwu ahụ ka e doro ha nsọ site n’eziokwu ahụ, ka ha na-eme ihe dabere n’ụkpurụ dị elu ma dị nsọ, na-egosi n’uzọ dị elu ma bulie elu, ahiri nkewa dị n’etiti ndị na-edebe iwu Chineke, na ndị na-azọpịa ha n’okpuru ụkwu ha. Idoro nsọ nke Mmụọ ahụ na-egosi nke oma odichee dị n’etiti ndị nwere akara Chineke, na ndị na-edebe ụbọchị izu ike ụgha. Mgbe ule ahụ bịara, a ga-egosi nke oma ihe akara nke anụ ọhịa ahụ bụ. O bụ idebe Sunday. Ndị ahụ, mgbe ha n’isiri eziokwu ahụ, ma n’ogide na-ewere ụbọchị a dika ụbọchị dị nsọ, na-eburu akara aka nke nwoke mmehie ahụ, onye chere igbanwe oge na iwu. Bible Training School, December 1, 1903.”

N’oge iwu Sọnde ahụ ga-abia, United States ga-atughari gaa na United Nations iji mezuo oru amuma ya. O ga-eduhie ụwa site n’oru ebube ndi ahụ o na-eme, dika e si n’ochite ya anya n’igba egwu Salome. Ka o na-agba egwu aghughu ya, akwuna nke Taja ga na-abu abu ya, ndi otu egwu Nebukadneza ga-akpokwa uda ahụ. United States na-ebute uzọ n’imanye ụwa ka o nabata abu ahụ, ma kpoo isi ala n’ihu oyiyi ahụ.

M wee hu anu ohia ozo ka o si n’ala na-aputa; o nwekwara mpi abuo dika nwa aturu, ma o na-ekwu okwu dika dragon. O na-eji ikike niile nke anu ohia mbu ahụ eme ihe n’ihu ya, ma na-eme ka ụwa na ndi bi n’ime ya fee anu ohia mbu ahụ ofufe, onye e gworo onya onwu ya. O na-arukwa nnukwu ihe itunanya, nke mere na o na-eme ka oku si n’eluigwe daa n’uwa n’ihu mmadu, ma jiri oru ebube ndi ahụ o nwere ike ime n’ihu anu ohia ahụ duhie ndi bi n’uwa, na-agwa ndi bi n’uwa ka ha meere anu ohia ahụ oyiyi, onye e ji mma-agma meruo ahụ, ma di ndu. O nwekwara ike inye oyiyi nke anu ohia ahụ ndu, ka oyiyi nke anu ohia ahụ wee kwuo okwu, ma meekwa ka e gbuo ndi niile na-agaghị efe oyiyi nke anu ohia ahụ ofufe. O na-emekwa ka mmadu niile, ndi nta na ndi ukwu, ndi ogaranya na ndi ogbenye, ndi nweere onwe ha na ndi ohu, nata akara n’aka nri ha, ma o bu n’egedege ihu ha: ka mmadu o bu la ghara izu ma o bu ire ere, ma e wezuga onye nwere akara ahụ, ma o bu aha anu ohia ahụ, ma o bu onu ogugu aha ya. N’ebe a ka amamihe di. Ka onye nwere nghota guo onu ogugu anu ohia ahụ: n’ihi na o bu onu ogugu nke mmadu; onu ogugu ya bu nari isii na iri isii na isii. Mkpughe 13:11–18.

Ijpt n’ubochi ikpeazu na-anochi anya ụwa (nke Mba Ndi Jikoro Onu na-achi mgbe ahụ), ma e kwuputawo “Ahuhu” (akara nke Islam) megide ndi ahụ (United States) na-agakwuru Ijpt icho enyemaka. Mgbe a tubara ndi ikom ato ndi kwesiri nsopuru ahụ n’oku oku ma ha aghoo okoloto nye ụwa, oku ahụ abughị n’ezie oku Nebukadneza.

Ahuhu gadiiri ndi na-aridata Ijpt icho enyemaka; ndi na-adabere n’inyinya, na-atukwasikwa obi n’ugbo agha, n’ihi na ha di otutu; nakwa n’ndi na-agba inyinya, n’ihi na ha di ike nke ukwu; ma ha elekwasighi anya n’ebe Onye Nso nke Izrel no, ha achoghikwa Jehova! Ma Ya onwe ya nwekwara amamihe, o ga-ewetakwa ihe ojoo, o gaghikwa akpoghachi okwu Yaazu: kama O ga-ebili imegide ulo ndi na-eme ihe ojoo, na imegide enyemaka nke ndi na-aru ajo

omume. Ugbu a, ndi Ijipt bu mmadu, o bughị Chineke; inyinya ha bu anu ahụ, o bughịkwa mmuo. Mgbe Jehova ga-agbatị aka Ya, ma onye na-enyere aka ga-ada, ma onye a na-enyere aka ga-ada kwa; ha niile ga-alakwa n'iyi onu. N'ihị na otu a ka Jehova gwara m, Dị ka odum na nwa odum na-ebigbo n'elu anu o jidere, mgbe a kporo igwe ndi ozuzu aturu ka ha bia imegide ya, o gaghị atụ egwu olu ha, o gaghịkwa wedata onwe ya n'ihị mkpotu ha: otu a ka Jehova nke usuu ndi agha ga-esi gbadata ilu ogo n'ihị ugwu Zaijon na n'ihị ugwu nta ya. Dị ka nnunu na-efe efe, otu a ka Jehova nke usuu ndi agha ga-esi chebe Jerusalem; na-echebekwa ya, O ga-anaputa ya; na-agabigakwa, O ga-ehekwa ya. Laghachinu n'ebe Onye ahụ unu ndi Izrel nupuru isi nke ukwu nọ. N'ihị na n'ubochi ahụ, onye o bula ga-atufu arusi olaocha ya, na arusi olaedo ya, nke aka unu onwe unu meere unu ka o buru mmehie. Mgbe ahụ, Asiria ga-ada site n'mma agha, o bughị nke dike; mma agha, o bughị nke onye nkiti, ga-eripia ya: ma o ga-agbapu n'ihu mma agha, umu okorobia ya ga-ada mbà n'obi. O ga-agafekwa gaa n'ebe mgbaba ya siri ike n'ihị egwu, ndi-isi ya ga-atukwa egwu okoloto ahụ, ka Jehova kwuru, Onye oku Ya di na Zaijon, na ite-oku Ya di na Jerusalem. Aisaja 31:1-9.

Jerusalem bu ite-oku nke uwa ga-ele anya na ya, ha ga-ahukwa ndi ikom anọ ka ha na-ejeghari n'ime ya.

Mgbe ahụ, Nebukadneza bjarutere nso n'onu oku ahụ na-ere ere nke ukwu, o wee kwuo si, Shedrak, Mishak, na Abednego, unu ndi ohu nke Chineke Onye Kachasi Elu, putanu, bianu ebe a. Mgbe ahụ, Shedrak, Mishak, na Abednego si n'etiti oku ahụ puta. Ndi isi ala, ndi ochichi, ndi ndu agha, na ndi ndumodu eze, ebe ha zokotara onu, huru ndi ikom ndi a, bu ndi oku ahụ na-enweghi ike n'ahu ha; o dighikwa otu ntutu isi n'isi ha kporo oku, uwe ha agbanweghikwa, isi isi oku agafeghikwa n'ahu ha. Mgbe ahụ, Nebukadneza kwuru si, Ngozi diri Chineke nke Shedrak, Mishak, na Abednego, onye zitere mmuo ozi Ya, ma naputa ndi ohu Ya ndi tukwasiri Ya obi, bu ndi gbanwere okwu eze, ma were ahụ ha nye, ka ha ghara ife ma o bu kpo isiala nye chi o bula, ma e wezuga Chineke nke ha. Daniel 3:26-28.

Nebukadneza mesiri mee iwu ozo. Iwu ahụ na-anochi anya iwu ikpeazu n'ubochi ikpeazu. O na-eweputa iwu onwu, nke, n'ogwugwu mgbalị ya na-esighi ike ime ka Chineke nke eluigwe buru onye a na-ebuli elu, bu n'ezikwu ihe nnochianya amuma nke iwu onwu n'ogwugwu uwa. Nebukadneza, n'ibu onye na-anochi anya eze n'ogwugwu uwa, bu ihe nnochianya nke ndi eze iri nke dragon ahụ, ndi na nwanji akwuna nke Rom na-akwa iko. Iwu na-esote n'usoro amuma ahụ bu iwu onwu, ma obuna n'agbanyeghi na Nebukadneza na-eme mkpasa maka oge ya, n'ezikwu o na-anochi anya iwu ikpeazu nke njiko okpukpu ato ahụ n'ubochi ikpeazu. Iwu ahụ bu iwu onwu a na-etinye n'oru mgbe oge amara mechiri, ma a naghị aruputa ya megide ndi nke Chineke.

N'ihị nke a ka m ji nye iwu, na onye o bula n'etiti ndi niile, mba niile, na asusu niile, nke ga-ekwu ihe o bula na-ezighi ezi megide Chineke nke Shedrak, Mishak, na Abednego, a ga-egbutu ya iberibe, a ga-emekwa ulo ya ka o buru ebe a na-atu ahija nsi: n'ihị na o dighi Chineke ozo nke puru izoputa n'udi a. Mgbe ahụ eze mere ka Shedrak, Mishak, na Abednego bulie n'okwa n'ogbe Babilon. Daniel 3:29, 30.

Ugbu a, anyi edebanyela ihe zuru ezu sitere n'isi ato mbu nke Daniel iji malite ilebara isi nke ano na nke ise anya, ndi a na-achikwa site n'ukuru amuma nke "ikwughachi na igbasawanye". Isi nke

anọ nke Daniel na-akọwapụta 1798 na mmalite nke anụ ọhịa nke ụwa, isi nke ise nke Daniel na-akọwapụtakwa iwu Ụka, na njedebe nke anụ ọhịa nke ụwa ka ọ na-ekwu okwu dika dragon. A ga-ejikọta isi abụọ a “ahiri n’elu ahiri” na isi atọ mbụ iji wulite n’elu usoro nke ozi ndi mmuo ozi atọ. N’ihi eziokwu a, anyi ga-ebu ụzọ jiri nlezianya kowaa ukpuru nke “ahiri n’elu ahiri”.

Anyi ga-aga n’ihu n’isiokwu na-esonu.

“E nyere Belshaza otutu ohere iji mara ma mezuo uche Chineke. O huwo nna nna ya, Nebukadneza, ka a chupuru n’oha mmadu. O huwo ka Onye nyere ya ogugu isi ahụ, nke eze ahụ juputara n’inya isi banyere ya, napuru ya ya. O huwo ka a chupuru eze ahụ n’alaeze ya, mee ya onye ibe anụ ọhịa nke ubi. Ma ihunanya Belshaza nwere n’egwuregwu na n’ito onwe ya mere ka ihe mmuta ndi ahụ, nke o kwesighi ichefu mgbe ọ bula, si n’obi ya laa; ọ we mekwaa mmehie ndi yiri nke wetara Nebukadneza ikpe puru iche. O mefusiri ohere ndi e ji amara nye ya, leghara iji ohere ndi di ya nso anya iji mata eziokwu. ‘Gini ka m ga-eme ka a zoputa m?’ bu ajuju nke eze ukwu ma onye nzuzu ahụ ji nleghara anya gafee.” Bible Echo, April 25, 1898.